

A FRANCIA KÍSÉRLET

KATONAI VERESÉGE UTÁN, mely szinte példátlanul áll a világtörténelemben, az 1940-iki Franciaország nem nyugszik bele a kimúlásba ... Igaz, hogy a francia nemzet egyáltalán non tagadja a közelmúlt tévedéseit, sőt véleményem szerint kissé túlságos sietséggel mutat rájuk. Talán inkább az ellenfél megsemmisítő számbeli és felszerelési fölénye törte meg a franciák ellenállását, mint morális alsóbbrendűsége, melyről különben csak elméleti alapon lehet beszélni. Bizonyos azonban, hogy a kapitulációs szellemet számos felelős tényezőben elősegítette egy bizonyos fajta sajnálatos nemtörődömség, melyet a chanson-írók szinte divatba hoztak („ne pás s'en faire, Systeme D, je m'en foutisme“). Egyébiránt a legkülönbébb helyeken, úgy a bal- mint a jobboldalon általános lett a meggyőződés, hogy a bukásban mindennek nagy része van és hogy tüstént visszafelé kell fordítani a kormánykereket, ha meg akarják akadályozni Franciaországot abban, hogy örvénybe zuhanjon. Mindez nagyon megkönnyítette azoknak a dolgát, akiket ellenfeleik a „vichy-i urak“-nak (les hommes de Vichy) neveznek. Az Allier megye kis városkájában, mely eddig hőforrásairól volt híres, csupán néhány kilométerre a szabadnak nevezett zóna és a megszállt övezet demarkációs vonalától, a francia állam hat hét óta kísérletezik azzal, hogy teljesen átalakuljon.

Az agg 84 éves marsall, akinek fejét a verduni glória övezi körül, s aki előtt mindenki tisztelettel hajol meg, Philippe Pétain látszott egyedül alkalmasnak arra, hogy vállalja az ország előtt a fegyverszünet megkötésének felelősségét, mielőtt már Franciaország összes katonai eszközei ki nem merültek; mert hiszen a hadiflotta még érintetlen volt, a nagyszámú gyar-

mati csapatok még nem is léptek harcba és a repülőflotta is, bár megtizedelve, még mindig félelmetes erőt jelentett. Így aztán a Weygand-hadsereg összeomlása a Harmadik Köztársaság végét is jelentette, mint ahogy a szedáni vereség 1870-ben a második császárság bukását vonta maga után. S úgy látszott, hogy tárgyalni kell az ellenséggel, mert több millió polgári menekült életét kellett megmenteni.

Mégis minden a törvényes formák között ment végbe. Pierre Laval, a minisztertariács jelenlegi alelnöke, ki egyúttal az „államfő“ utódjául jelöltetett ki, ügyes taktikával elérte, hogy a Nemzetgyűlés — a képviselőház és a szenátus együttes ülésén — maga mondta ki 1940 júliusában Vichy-ben a francia parlament halálos ítéletét... Albert Lebrun, a köztársaság utolsó elnöke lemondott és a legmagasabb végrehajtó hatalmat átadta a marsallnak, aki erre jónak látta, hogy a „francia állam fejének“ címét vegye fel.

Vájjon a köztársasági államforma és általában a képviseleti rendszer halálát jelenti mindez? Egyáltalán nem bizonyos. Ez a visszatérés a tekintélyt kormányzatformához 65 évi parlamenti demokrácia után sok tekintetben emlékeztet Mac-Mahon marsall kísérletére (1873—1876). Akkor is, a császári hadsereg összeomlása után a legyőzött haderő egyik kiváló képviselőjének hatalomra kerülésével és az ott kifejtett tevékenységével előkészítette a hagyományos francia monarchia visszatérését. De kísérlete kudarcra végződött és néhány havi küzdelem után kénytelen volt meghajolni Gambetta híres dilemmája előtt: „se soumettre ou se démettre“, hogy a teljes vereséget elkerülje.

Bizonyos, hogy a „baloldali“ és „jobboldali“ jelzők, melyek a régi parlamentáris kormányfőnna alatt divatosak voltak, ma minden jelentőségüket elvesztették. Az S. F. I. O. szocialisták (Section française de l'Internationale ouvrière) nagy többsége a gyökeres alkotmányreform mellett foglalt állást, míg a pártvezér, Léon Blum, volt miniszterelnök és Champetier de Ribes, volt miniszter, a Ház katolikus csoportjának egyik vezére a döntő szavazásnál ama nyolcvan képviselő és szenátor között volt, aki a végletekig ellenezte az 1875-iki alkotmány eltörlését. Belin, az új munkaügyi miniszter, a szocialista C. G. T. (Compagnie Générale du Travail) kiemelkedő tagja. Egy egész csoport szocialista politikus, ki addig a második Internacionáléhoz tartozott, élükön Charles Spinasse volt miniszterrel, még egy új lapot is alapítottak, az „Effort“-t, melynek célja, hogy a marsall politikáját támogassa. A „neo-szocialista“ Marcel Déat pedig az „Oeuvre“-ben a Harmadik Köztársaság utolsó négy évéről legalább is oly szigorú ítéleteket mond, mint Charles Maurras vagy Léon Daudet az Action Française-ben, mely tudvalevőleg a király rikkancsainak integrális nacionalizmusát és újmonarchizmusát hirdeti.

De ha a helyreállítás műve, melynek egészen kivételes körülmények között kell lefolynia, nem mutatkozik is esetleg tartósnak, annyi bizonyos, hogy július eleje óta a vichy-i események nyomán egy roppant átértékelésnek vagyunk tanúi, amivel különösen a hagyományos politikai jelszavak teljes revíziója jár.

Négy hónap óta már három Pétain-kormány állott az ügyek élén. Az elsőben, a fegyverszünet kormányában Camille Chautemps volt a Tanács alelnöke, ez a kormány még teljesen a harmadik köztársaság parlamenti hagyományai szerint alakult. Emlékezünk még rá, hogy Amerikához intézett szözata után Paul Reynaud 1940 június 16-án döntő tanácskozássra hívta össze miniszterétársait. E történelmi ülésen felolvasta az angol miniszterelnök utolsó üzenetét, mire meg nem erősített hírek szerint 24 szó közül 14 a fegyverszünet mellett, 10 pedig a háború folytatása mellett foglalt állást. A 14 között szerepelt Pétain marsall, ki akkor a kabinet alelnöke volt, Weygand tábornok, Chautemps és Pomaret; az ellenállás hívei között volt Paul Reynaud, Mandel, Campinchi, Laurent-Eynac. Így P. Reynaud

kisebbségből maradt és az alkotmányos szokások értelmében le kellett mondania a másik párt javára. Ez meg is történt 16-án éjjel és ugyanekkor, az 1875. évi alkotmány értelmében Albert Lebrun elnök Pétain marsaik bízta meg az új kormány megalakításával.

Ez a kormány, az első Pétain-kabinet, nem lehetett semmilyen politikai színezetű. Valamennyi párt képviselve volt benne: így a szélső radikális-szocialistákat Camille Chautemps, ki eddig minden Blum-kormányban szerepelt és akiről köztudomású, hogy a francia szabadkőművesség egyik vezető személyisége. És néhány hét múlva hivatalból oszlatták fel a Grand Orient nagypáholyt... A legellentétebb ideológiák képviselői együtt voltak itt: így Pomaret, a független szocialista, Kiviére és Février, orthodox marxisták, s mellettük tüzes patrioták, mint Ybamégaray, La Rocque ezredes munkatársa a Francia Szociális Pártban, mely a feloszlátott „Croix de Feu” folytatásának tekinthető.

Mi hozta össze ezeket az embereket? Az a belátás, hogy a küzdelmet tovább nem lehet folytatni Német- és Olaszország ellen, hiszen a katonai vereség után minden perc csak súlyosbította a helyzetet. Ezzel szemben a Reynaud-Mandel-Campinchi trió még mindig azon a nézeten volt, hogy az ellenségeskedéseket folytatni lehet Angliával egyetértésben, még pedig a nagy gyarmatbirodalomban.

A két fegyverszünet június 25-én éjjel lépett életbe és az átmeneti kormány szerepe ezzel le is járt, s ezzel a Harmadik Köztársaság utolsó kormánya kimúlt.

Mindenki ismeri a dráma folytatását: mint ült össze a nemzetgyűlés Vichyben, mint mondott le Lebrun köztársasági elnök, mint törölték el az 1875. alkotmányt és mint alakult meg az új kormányzat kétségtelenül törvényes és alkotmányos formák között.

A második Pétain-kormányra jellemző az, amit más európai diktatúrákban is tapasztalunk, hogy az államfő egyúttal a kormány elnöke. És Pétain marsall elméletben több hatalommal rendelkezik, mint hajdan XIV. Lajos vagy I. Napóleon...

A „chef d'État” legelőbb is egyszerűsítette a kormány gépezetét és a miniszterek számát 12-re szállította le. Ezeket államtitkároknak hívta, ami némileg emlékeztet a régi királyság elnevezéseire. A 12 között 6 nem-politikus foglalt helyett: így a honvédelmet Weygand tábornok, a szárazföldi erők parancsnoka kapta, a földművelést Caziot, az igazságügyet Alibert, egy nyugdíjba vonult bíró, a külügyet Paul Baudouin pénzügyigazgató: az ő esetében a szakértelem talán kevésbé érvényesült, de Baudouin Paul Reynaud meghitt munkatársa volt s ott hagyta gazdáját, mikor a sors kereke megfordult. Másrészt 6 volt képviselő szerepelt a kormányban, mind eléggé neves politikus, mint Pierre Laval, kinek most ütött az órája; ő lett a Conseil alelnöke; Adrien Marquet, aki a belügyet, E. Mireaux, aki a közoktatást, Lémery, aki a gyarmatokat, Piétri, aki a közlekedést és Ybamégaray, aki az ifjúság és családgondozás ügyeit kapta.

A francia parlament mindkét háza képviselve volt még ebben a kormányban: Laval, Lémery és Mireaux szenátorok, Marquet, Piétri és Ybamégaray képviselők voltak. Politikai árnyalataik szerint nehéz lenne e kormány színezetét pontosan meghatározni. Laval és Marquet régi S. F. I. O. szocialisták és a politikai porondra lépésük idején igen forradalmi színezetűek voltak; néhány év múlva már a jobboldali és a mérsékelt pártok reménységeiként szerepeltek. (Tudjuk, ez eléggé ismert jelenség Franciaországban: Briand, Viviani, Millerand klasszikus példái ennek a fejlődésnek.) Lémery, Mireaux és Piétri „baloldali” köztársaságiak, vagyis a középpárhoz tartoztak és így semmi kapcsolatban nem állván a szélsőséges pártokkal, alkalmasoknak látszottak arra, hogy egy koncentrációs kormányban szerepeljenek. Lémery és Piétri már több ízben voltak miniszterek, Mireaux pedig hosszú időn át mint a

félhivatalos „Temps“ főszerkesztője, a Comité des Forges-ban csoportosult nagytőkések bizalmi embere. Végül Ybarnégaray, a „tűzkeresztesek“ képviselője, az intranszigens ellenzéki vezér, aki minden Front Populaire-kormányval hadakozott, minden nemzeti koalícióban szívesen vett részt, így 1919-ben és 1939-ben is.

Így a második Pétajn-kormány kevésbé volt tarka, mint az első. Viszont nem mutatkozott elég erősnek ahhoz, hogy roppant nagyralátó programját megvalósítsa. A francia köztársaságot az európai kontinentális termelésbe beilleszteni, a megszállt területeket lassanként felszabadítani, a példátlan összeomlás következtében megingott kormányzati tekintélyt helyreállítani és mivel a vereség okát sokan a vezetők gondatlanságában és tehetetlenségében látják, a vereség okozóit megbüntetni, a titkos társaságokat feloszlatni, a hazafias és családi szellemet a közoktatás minden fokán bevezetni stb., mindezt vállalta a második Pétain-kormány a megszállás szörnyű gondjai közepette.

Egyes pontok átmentek a valóságba is a programadás óta. De meddig terjed a Vichyben székelő kormány tényleges hatalma? A Saint-Germain-des-Fossés állomás elágazásáig, hét kilométerre Vichytől, mondják egyes szkeptikusok ... Biztos, hogy túloznak, de némileg igazuk is van! Van valami elméleti és papirosízú a „vichy-i urak“ jóakarató kormányzásában.

De ha nem mindig hallgatnak rájuk és ha számos kezdeményezésük holt betű marad, az nem egészen ő rajtuk múlik.

A franciaországi eseményekről bajos még csak megközelítő képet is nyerni, ha nem ismerjük a jelenlegi megszállás arányait.

Az európai Franciaország most három főövezetre oszlik (A, B 1, B 2).

A. Ez a „szabad“-nak mondott öv, ahol a vichy-i kormány hatásköre korlátlanul érvényesül. Ebben az övezetben a francia katonaság tartja fenn a rendet, a rendőrséget, a postát, a rádiót, a sajtót csupán a francia közigazgatási szervek igazgatják. — B. Ez a német csapatok által megszállt terület, melyet szintén két részre oszthatunk: B 1 a „rendes“ (ordinaire) megszállt terület; B 2 a „tilos“ megszállt terület.

E három övezeten kívül, mely csaknem az ország egész területét magában foglalja, meg kell különböztetnünk még két másik kevésbé terjedelmes vidéket (C és D), melyről itt csak röviden emlékezünk meg:

C: az olasz csapatok megszállási területe. Minthogy az olasz offenzíva csak néhány napig tartott, ez a terület igen kicsiny. A keskeny területsáv az alpesi határterület mentén vonul végig — a június n-től június 25-ig tartó olasz-francia ellenségeskedés ezen a rendkívül magas hegyvidéken folyt le — és a szavojai Lanslebourg-tól, a Mont Cenis alagútjától és hágójától Mentone vidékéig terjed a Riviera partvidékén. E sáv legnagyobb szélessége kb. 20 km, sok helyen még kevesebb. Haute-Savoie, Isère, Hautes-Alpes, Basses-Alpes és az Alpes Maritimes megyék községei esnek belé, melyeknek egymás között nincs összeköttetésük: az ellenfél tisztára stratégiai okokból szállta meg őket. Tudjuk, hogy a fegyverszüneti szerződés értelmében az olasz csapatok csak azokat a helységeket szállták meg, ahová előretolt részeik éppen állottak az ellenségeskedések megszűnésekor. Lehetséges, hogy az övezet katonai fontossága igen nagy, viszont demográfiai és gazdasági jelentősége egészen csekély.

D. Egy másik, kb. 50 km széles sáv választja el a C övezetet az A-tól. A vichy-i kormány itt összes felségjogait gyakorolja azzal a korlátozással, hogy fegyveres erőket nem tarthat, leszámítva a csendőrséget és a pénzügyőrséget. Közigazgatásilag a D övezet, mely elég mélyen behatol a Haute-Savoie megyébe és még öt másik département-ba, teljesen az A övezettel vehető egybe. Semmiféle forgalmi, postai vagy vasúti korlátozás nem sújtja.

Ezek után vizsgáljuk közelebbről az A és B övezet helyzetét. A német fegyverszüneti szerződés értelmében kilenc hét óta a demarkációs vonal az A és a B között lényeges szerepet játszik a francia életben. Jelöljük meg hát közelebbről főbb pontjait.

A vonal a svájci határtól a spanyol határig terjed. A Rhone folyásánál kezdődik, Genftől délnyugatra. Magában foglalja még három szavojai község területét, mely itt hídfőül szolgál, a Fort-de l'Écluse-i műszaki tárgyak fölötti rendelkezés céljából. A vonal különben Ain megyét két egyenlőten részre szeli, a nagyobb részt szabadon hagyja, de elvágja Gex vidékét, mely egészen közel fekszik Genfhez és magában foglalja Voltaire Femeyjét és Thoiry-t, ahol az 1927-iki Briand-Stresemann találkozás történt és a majdnem rommá lőtt régi határállomást, Bellefardeot. Ettől délnyugatra a szinte teljesen megszállt Jura megyén keresztül a vonal csaknem egyenes vonalban Chalon-sur-Saône-t éri el; itt keresztezi a Páris—Dijon—Lyon—Marseille-i vasútvonalat. Innen Paray-le-Monialon át Moulinstól délre húzódik (Moulins Allier megye székhelye, ahol a vichy-i kormány is tartózkodik) és aztán nyugati irányban vagy 20 km-re Tourstól délnyugatra, miután átvágja a Páris—Limoges—Toulouse-i vasútvonalat. Vierzon után hirtelen észak-dél irányba fordul és 5—6 mérföld hosszúságban követi a Páris—Poitiers—Angoulême—Bordeaux vonalat a Liboume-től keletre eső pontig. E város-tól délre a Garonne mentén halad, majd átlépi a folyamot La Réoletól (Gironde) északra és eléri Mont-de-Marsan vidékét, megszállt területen hagyva Daxot. Orthez és Pau azonban a szabad zónába esik. Végre a Pireneusok tövében Oloron-Sainte-Marie-től délnyugatra a vonal eléri a hegylanc gerincén a spanyol-francia határt.

A szabadon hagyott terület lakossága kb. 16 millió, míg a meg... szállt területé vagy 26 millió, nem számítva természetesen a menekülés által előállott eltolódásokat. A terület nagyjából Franciaországnak egy-harmada.

A B 2, vagyis a tilos övezetről nehéz pontos adatokat megtudni. Itt a megszálló hatóságok szigorúan megtiltották a beutazást, még a földmivelő lakosság sem térhet vissza. Sok községben alig a lakosság egyötöde maradt vissza, néha még annyi sem. Ez az övezet a svájci határtól a belga határig terjed, melyet Furnes-nél ér el. A svájci határ mentén keskeny sáv, majd 300 km-es övezetté szélesedik Saint-Dizier és Strassburg között. Ennek a tilos övezetnek a demarkációs vonala Bellégarde-től Dôle-on és a Langres-i fennsíkron át Saint-Dizier felé halad, majd átlépi a Marne-ot és eléri Vouziers-t. Vouziers után kb. azon a vonalon halad, amit júniusban Weygand-frontnak neveztek, egészen Abbeville-ig. Az övezetbe esnek Lille, Roubaix, Tourcoing, Dunkerque, Calais, Arras, Saint-Quentin, Laon, Sedan, Besançon, Belfort, Bar-le-Duc, Verdun, Toul, Nancy, Epinal és az egész elzász-lotaringiai vidék városai.

Az elzárást tilalom oka elsősorban stratégiai természetű, de részben politikai is. Az ide való menekültek és leszereltek hazatérési reményeége igen csekély a béke végleges megkötése előtt. Mindaddig kivételt csak az elzászi és Mosel-megyei lotaringiai lakossággal tettek, de az engedélyek személyre szólnak és a visszaköltözést szigorú vizsgálat előzi meg.

Súlyosan érinti a francia lakosságot a postai közlekedés eltiltása az A és B övezet között. Születésekről, elhalálozásokról nem küldhetnek egymásnak értesítéseket a hozzátartozók. Valóságos „kínai fal“ emelkedik közeli városok, mint Vichy és Moulins, Macon és Dijon között, ami veszélyezteti a nemzeti egységet és a gazdasági életet. Pétain marsall reformjai minden jó szándék ellenére is csak papirosan maradnak, ha a nemzet háromötöde nem vehet róla tudomást. A hivatalos lap, ahol a rendeletek megjelennek, nem jut el a megszállt területek hatóságaihoz. Így Páris, Rennes, Bordeaux nem is tud a vichy-i minisztertanács határozatairól. A megszállt területen helyi sajtó működik, melynek példányait rendkívül nehéz a szabad területen megszerezni. Laval, a minisztertanács alelnöke több ízben utazott már Párisba és járt el a megszálló hatóságoknál, nevezetesen Abetznél, aki ma német részről követi rangban a német hatóságokat Párizsban képviseli. Különben a Pétain-kormány képviselője is Párizsban tartózkodik. Előbb Léon Nesi vállalta e kényes megbízást, aki korábban varsói követ volt, majd a fegyverszüneti szerződés aláírásánál tűnt ki ügyes

tapintatával. Később Laurencie tábornok, a nyugati hadsereg volt parancsnoka vette át helyét. Elképzeltük, hogy Laval mindent megtett a demarkációs vonal „rugalmasítása“ („assouplissement“ a műszó) céljából. Míg első útját nagy titokzatoság vette körül, második útja után már annyit mondott a „Paris-Soir“ munkatársának, hogy a demarkációs vonal „rugalmasítása“ rövidesen tanulmányozás alá kerül, vagy legalább is „remény van rá“.

Ha elképzeltük, hogy augusztus havában 60 millió levél tért vissza a feladóhoz vagy semmisített meg, megértjük a közönség türelmetlenségét. Mindenféle cenzúrának hajlandó volna magát alávetni, de a hírek teljes hiányát elviselhetetlennek érzi.

Egyesek úgy vélik, hogy még talán az ország teljes megszállása is jobb volna a mostani helyzetnél, mások, a kevésbé túlzók, azt tartják, hogy a jelenlegi helyzeten való könnyítés sokkal fontosabb mint például a közigazgatás vagy a közoktatás reformja.

Ilyen körülmények között Vichyben az a vélemény kerekedett felül, hogy a megszálló hatóságok hajthatatlansága arra vezethető vissza, hogy nincs kellő bizalma a második Pétain-kormányhoz, mert abban még mindig túlsók politikai foglal helyet, ki az előző kormányzatok alatt szerepelt. A „Temps“ szeptember 5-iki számában elő is készítette a közvéleményt az újabb változásra. Hangsúlyozta, hogy „nem csekély makacsság“ kell ma ahhoz, hogy tartós kormányzat alakuljon akkor, amidőn az országnak több mint fele és a tengerpart túlnyomó része megszállás alatt áll. Ebből pedig az következik, hogy a hatalmon levők kénytelenek „elfüggeszteni terveik végrehajtását“, mert hiszen „olyan szabályokat alkotnak, melyeknek nem lehet foganatja“, és „olyan reformokat kénytelenek kezdeményezni melyeknek megvalósítását el kell halasztaniok“.

A tehetetlenség bevallása után valaminek történnie kellett. S csakugyan, másnap, szeptember 6-án Pétain marsall, „hogy kormányának tekintélyét megerősítse“, szükségesnek látta átalakítását. De ez nem afféle átalakítás volt, mint az a Daladier-kormányban többször előfordult: a módosítás valóságos fordulatot jelentett.

Kimaradt ugyanis a kormányból a hat legjellegzetesebb egyéniség, Weygand tábornok, Lémery és Mireaux, Marquet, Piétri és Ybamégaray, vagyis a francia hadsereg főnöke és Lavalon kívül valamennyi régi szenátor és képviselő. Ybarnégaraynak még a tárcája is megszűnt, Lémeryé Páton tengernagynak jutott, Mireaux helyébe Ripert párizsi jogtanár lépett, Marquet-t Peyrouton Tunisz régi kormányzója váltotta fel, Piétrit pedig Berthelot, a Francia Vasúti Társaság igazgatója. Ezzel a kormány bürokratikus jellege nyilvánvaló lett. Ezzel a hivatalnok-kormányral az államfő és helyettese elméletben még korlátlanabb hatalomra tettek szert. De ehhez persze az kellene, hogy az általuk gyakorolt hatalom túlterjedjen a vichy-i szállodákra és a fürdőigazgatóság parkjain ... És még az is, hogy az elnök és az alelnök, ki az elnök előre kijelölt utódja, a lényegesebb kérdésekben megegyezzenek. Már pedig erre nézve egész Franciaországban a legellentétebb hírek keringenek.

Elég olykor-olykor bepillantani a német és olasz lapokba, hogy megállapítsuk: a harmadik Pétain-kormánynak sincs több tekintélye Berlinben és Rómában, mint a másodiknak. Pedig minden jel arra mutat, hogy a kormány átalakítása azért történt, hogy a győztes hatalmakkal a „modus vivendi“ könnyebben legyen megtalálható.

Hogy az általánosan kedvezőtlen benyomás, melyet a külső szempontok miatt a kormányalakítás keltett, enyhíthessék, a kormány alkotásában is jelentékeny változás történt. A miniszterek számát 12-ről 8-ra csökkentették, a mellékesebbeknek tekintett tárcák betöltői, mint a közlekedésügyé és a közoktatásügyé, ezután csupán a „kabinettanácsban“ vesznek részt és ott csak felszólalási joguk van olyan ügyekben, melyek nem a reszortjukhoz tartoznak és „secrétaire d'État“ címet viselnek,

míg a többiek valóságos miniszterek. A közönség oly szórványosan értesül arról, ami a valóságban a minisztertanácson történik, hogy bajos fogalmat alkotni e reformok jelentőségéről.

Ilyenformán fest 1940 október 5-én a három hónapos Pétain-kormányzat mérlege. Majdnem minden francia kísérletnek tekinti e kormányzati próbálkozásokat. Nagyon becsülik az agg marsallt, akiben még a legkétkedőbbek is a verduni győztes hadvezért látják. Az 1918. hadjárat idejére nézve, amikor Pétain több ízben egyezkedést ajánlott (v. ö. Poincaré emlékiratait), a vélemények már jobban megoszlanak. Belpolitikai nézeteivel szemben, melyek erősen emlékeztetnek olykor az Action Française monarchistáéira, még erősebben szólal meg a kritika. De még azok is, akik a legkisebb szimpátiával sem viseltetnék a kormányzat eszmei elgondolásai iránt, készek, jobb híján, a jelenlegi kormányzatra hagyatkozni. Különben minden a tettektől függ és igen kevés az eszmei elgondolásoktól.

Mert a technikai természetű tetteken fordul meg a Pétain—Laval-kormány sikere. Az utak és hidak helyreállítása, a két Franciaországot elválasztó kínai fal lehordása, a lakosság élelmezése, a vasúti, távíró és postai forgalom helyreállítása, ezek a dolgok érdeklik ma a lakosságot.¹ Ma nem, frázisokat és jelmondatokat vár a francia közönség.

Így fest ma a közhangulat az ország 99 százalékában. A sajtó csak tökéletlenül tükrözi mindezt vissza, hiszen a lapok szigorúan „szinkronizálva” vannak, a cenzúrától eltekintve.²

Világos, hogy egy bizonyos együttműködés a nagyobbik megszálló hatalommal feltétlenül szükséges ahhoz, hogy az élet viszonylagosan normális keretekbe zökkenjen vissza. A vichy-i kormány legalább is ilyen értelemben függ a németektől.

Hogy s mint fog ez lefolyni? a jövő titka. Minden ilyen kósza hírt csak fenntartással fogadhatunk. Qui vivra verra...

PARISIENSIS

¹ Cikkünk írása közben jön a hír, hogy ezután közeli rokonok halálhírét közlő táviratok küldése a két övezet között meg van engedve. Sőt bizonyos erre a célra nyomtatott levelezőlapokat is lehet küldeni, melyeken a küldő kitörli a nem megfelelő szavakat. Laval újabb párisi útjának eredményeül könyvelheti el ez engedményeket.

² Az ellenzék természetesen nincs abban a helyzetben, hogy szavát hallassa. De a francia közvélemény természetesnek tartja, hogy a mai helyzetben a kritika szabadsága sem maradhat sértetlen. Az A övezetben teljes az egyhangúság Vichy kormányzati cselekedeteivel szemben. A B övezet sajtója, melyről különben csak keveset lehet tudni, szintén nem fejezheti ki a lakosság hangulatát. Mindezt figyelembe kell venni, ha a külföldön a mai francia sajtóhangokból alkotnak képet az országról.